

F. Pálffy Zsuzsa: Értékmentők 7. szám

Mínőségelvekkel a jövő pedagógusaiért

Változó világunk elvárásai az ének-zenét tanítók hétköznapjaiban is új kihívásokat teremtenek, melyek a heti, szűkre szabott óraszámok miatt megnehezítik munkájukat. Főiskolai tanulmányaik idején, hogyan tudják a tanári hivatás iránti kedvüket ébren tartani az őket nevelő, nagytudású pedagógusok?

Erre a kérdésre kerestem választ *dr. Dombi Józsefné dr. Kemény Erzsébet*, a SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszékének zongora-szolfézs szakos tanára, professzor emeritája és *dr. Pukánszky Béla* gondolkaszakos zenetanár, neveléstörténész, az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának vezető professzora segítségével.

F. P. Zs.: - *Kezdjük rögtön a zenével! Régi ismeretségünkre hivatkozva, Szeged városában hosszú idő óta tisztelettel követhetem hangszeres fellépéseiteket a SZTE Tavaszi és Őszi Kulturális Fesztiváljain. Ilyenkor az egyetem Dugonics téri koncertterme zsúfolásig megtelik érdeklődőkkel, a közönség soraiban igen sok fiatallal. A hallgatóság csodálatát váltja ki, hogy napi oktató-nevelő munkátok mellett jut időtök mindig igényes, közös produkcióval állni a nyilvánosság elé. Miért fontos ez számotokra?*

Dr. Dombiné K. E.: - Fő motiváló erőnk mindig az értékes ZENE megszerettetésére irányuló szándék. Akár tanít, előad vagy koncerten szerepel az ember, ez kell, hogy átsüssön a jelenlétünkből, minden megnyilvánulásunkból! A jövő tanárait, tanítóit csakis úgy lehet belső igényre, hivatástudatra nevelni, ha napi szinten szembesülnek azzal, hogy főiskolai nevelőik életét, a szakmai és tudományos axiómák ismertetése és átadása mellett az élő zene tölti ki.

Dr. Pukánszky B.: - A leendő tanároknak elsősorban önmagukban kell megteremteniük a stresszmentes hangulatot, a harmóniát. Ebben a zene egészségmegőrző hatásának igen

nagy szerepe van. Ha az ösztönös éneklés, ahogy Kodály is hirdette, már kisgyermekkortól végig kíséri az életüket, és azt még hangszeres tudásukkal is ki tudják fejezni, olyan agyi és lelki szférák nyílnak meg előttük, ami képessé teszi őket ezen értékek még elmélyültebb elsajátítására, majd továbbadására, minden nehézség ellenére is.

Beszélgetőpartnereim a SZTE 2023-as Őszi Kulturális Fesztiválján

Dr. Dombiné K. E.: - Valóban, az ember gyerekkorából, az otthon légköréből szívhatja magába az első indítékokat. Édesanyám szeretett zongorázni, szívesen hallgattam. Később a környezeti és tanári hatások alakították a továbbiakat. Második osztályos voltam, mikor *Bálint Hugó*, egy nagyműveltségű kántor kezdett zongorázni tanítani, de elköltözése után, sokáig nem volt folytatás. Szüleim végül *Tóth Pétert*, a soltvadkerti általános iskola énektanárát kérték meg, hogy tanítson. Hetedik osztályos koromban, Kiskunmajsára jártam, ahol *Varjasi Ottó* tanár úr megpróbálta a lehetetlent: Két év alatt megtanított a szolfézs alapismereteire, és pallérozta technikai és zenei hiányosságaimat. 1963-ban nyertem felvételt a Szegedi Konzervatóriumba, ahol *Bán Sándor* zongoraművész növendéke lettem. Nála végeztem főiskolai éveimet is.

Dr. Pukánszky B.: - Az elmondottakra rímel Kodály pedagógiája, mely egy sajátos életreform-pedagógia abban az értelemben, hogy az esztétikai szempontból igényes együttes éneklés örömeivel járult hozzá a közösségbe szervesen illeszkedő, azt sajátos értékeivel gazdagító egyén tartalmasabb életformájának kialakításához. Mindezek ellenére tény, hogy ez a nagyívű nevelési koncepció napjainkban már nem tölt be olyan kitüntetett szerepet iskoláinkban, mint egykoron. Az okok – mint mindig – ez esetben is szerteágazóak. A sokat hangoztatott „pedagógiai pluralizmus” jegyében talán indokolható lehet háttérbe szorulása, de hiánya érzékelhető űrt hagy maga után zenében és pedagógiában egyaránt.

F. P. Zs.: - *Zenei végzettségetek birtokában egyikőtök sem elégedett meg a megszerzett diplomával. Mindketten a nevelés tudományos megközelítése felé fordultatok. Magasszintű, szakmai és elmélyült tudásokat inspiráló lehet hallgatóitok számára.*

Dr. Dombiné K. E.: - Zenetanári diplomámmal először Szegeden tanítottam, a Liszt Ferenc Zeneiskolában, és onnan kerültem oktatóként a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolára. Mivel

nagyon vonzott a pedagógia, a tanítás mellett párhuzamosan, ekkor kezdtem el ezen a szakon egyetemi tanulmányaimat. 1977-ben végeztem a JATE Bölcsész tudományi Karán, 1980-ban védtem meg doktori értekezésemet, majd 1994-ben készített munkámra kandidátusi fokozatot kaptam. 2011-ben pedig a SZTE JGYPK ének-zenei szakán MA-diplomát szereztem.

F. P. Zs.: - *Mindezt bizonyára, a tanítványaid is tudják, és ez az aktív, mindig előre vivő, tanulási vágy követendő hajtóerő lehet számukra. Mint ahogy az a sokszínű paletta, amellyel a tanítás mellett foglalkozol!*

Dr. Dombiné K. E.: - Zenei pályámra tanulmányaim és a diploma megszerzése után is többen hatottak. Viszonylag korán bekapcsolódhattam Szeged kóruséletébe. Több általános iskolai kórust kísértem, a Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskola kórusát több, mint 25 évig Siposné Csendes Éva karnagy vezényletével, a Tabán Általános Iskola kórusát Gégény Gáborné irányításával, a felnőttkórusok közül a Szeghy Endre Pedagógus Nőikart dr. Mihálka György, Dohány Gabriella, Szabó Katalin, Lantos Márta karnagyok idejében. Dr. Varjasi Gyula karnagy MÁV kórusát pedig ma is rendszeresen kísérem.

Dr. Pukánszky B.: - Kettőnk közös muzsikálását a Tanárnővel a véletlen hozta össze. Egy záróvizsga alkalmával, még 2000-ben megkérdeztem tőle, szívesen kísérné-e a csellózásomat megbetegedett zongorakísérőm helyett. Cézár Frank Á-dúr Szonátájának két tételét kellett eljátszanunk, és ő örömmel elvállalta. Ekkor kezdődött a kamarázásunk, ami egy Vicenza-i trió révén, olaszországi koncertünkkel és szegedi vendéglátásukkal folytatódott. Rendszeresen a fellépéseink azóta a SZTE Tavaszi és Őszi Kulturális Fesztiválján, és hiszem, hogy a klasszikus, zenei értékek mellett, különleges, ritkán hallható művekre is felhívhatjuk az érdeklődők figyelmét. Mindez sok időt és pluszmunkát kíván mindkettőnkől, de heti rendszerességgel mindig tudunk a fellépésekre közösen gyakorolni.

https://www.youtube.com/watch?v=UHLX4VYMCkQ&list=PLdfOwBh_m-MR-vwJVAbgTAz2LzKLLKkQy

https://www.youtube.com/watch?v=YfXEIHfJiq0&list=PLdfOwBh_m-MR-vwJVAbgTAz2LzKLLKkQy&index=5

https://www.youtube.com/watch?v=Ccw829_0xA

F. P. Zs.: - *Az elmondottakból és a közzétett szemelvényekből kiderül, hogy a neveléstudományok professzora számára is nagyon fontos az élőzene bemutatása, népszerűsítése. Milyen út vezetett idáig, ezek közönség előtti, igényes megszólaltatásáig?*

Dr. Pukánszky B.: - Hangszeres tanulmányaimat Szegeden végeztem. Alapfokú gordonkatanári diplomámat a LFZF Zenetanárképző Intézet Szegedi Tagozatán főtárgy tanárom, Báthory Sándor irányításával szereztem 1976-ban. Mivel engem is vonzott a pedagógia szaktárgya, az ELTE Bölcsész tudományi Karán pedagógia szakos, előadói diplomát, majd 1983-ban egyetemi doktori fokozatot értem el. Ezt követte 1989-ben a PhD-vel egyenértékű kandidátusi fokozatom, majd 2000-ben, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen habilitáltam egyetemi magántanári végzettséggel. Tudományos munkásságomnak köszönhetően a MTA Doktori címét (DSc) nyertem el 2004-ben. Jelenleg

Egerben, az Eszterházy Katolikus Egyetem Pedagógiai Karának egyetemi tanáraként, a Neveléstudományi Doktori Iskola vezetője lettem. Emellett a szlovákiai Révkomárom Selye János Egyetemének Tanárképző Karán a tanárképzés közös alapjának felelős tanára vagyok. Sokáig dolgoztam Szegeden, a SZTE JGYTK Gyógypedagógusképző Intézetében vezetőként. Valójában Dombiné Kemény Erzsivel is szegedi éveink idején alakult ki szakmai és zenei együttműködésünk, melyet azóta folyamatosan ápolunk.

F. P. Zs.: - *Láttam a főiskola honlapján közzétett videókat is, a hallgatók koncertjeiről, az ének-zene tanszék zenepedagógiai délelőttiéről, karácsonyi hangversenyükről, melyek a diákoktól is szorgalmas felkészülést kívánnak. Ezek szerint a példa ragadós, ahogy a köznyelv mondaná?*

<https://www.youtube.com/watch?v=ml4-yfuDJK0>

https://www.youtube.com/watch?v=WMIDJA_bkD4 41:21-től

Dr. Pukánszky B.: - Pszichiáterek, sőt, gyermekorvosok szerint a mai, felnövő generáció rengeteg mentális problémával küzd, és egyre inkább nagy szükség van olyan tanárookra, akik a mediátor szerepét töltik be a rájuk bízott csoportban. Egy közösségben, ahol a gyerekek egymás kedvéért, egészséges versenyszellemben fejleszthetik a képességeiket - legyen az drámapedagógia, sport, tánc vagy egy kórus, ifjúsági együttes, zenekar, iskolai énekóra - ahol a tanár leleményes vezetésével válhatnak a diákok a választott szak rajongóivá. A főiskolai általános és gyógypedagógus-képzés vagy a doktori képzés során a zeneterápia fontos szerepet kap a hallgatók felvértezésében. Eötvös József irányelveit követve kell ránevelni a leendő tanárokat pedagógiai módszereik helyes alkalmazására: *„Félig sem olyan fontos, hogy mit tanítunk gyermekeinknek, mint az, hogyan tanítjuk azt!”*

Hospitálás a Juhász Gyula Gyakorló Ált. Iskolában

Tudományos Diákköri előadások a főiskolán

Dr. Pukánszky Béla Egerben, az Eszterházy Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola hallgatóival

F. P. Zs.: - *Mindkettőtök munkája igen sokrétű és tiszteletet érdemlő! Tanítás-oktatás-nevelés, tudományos publikációk, konferencia-előadások, könyvszerkesztés, doktori mesterképzés, zsűrizési feladatok, aktív muzsikálás, kamarazenei fellépések, kortárszene népszerűsítése. Hosszan lehetne sorolni. E szerteágazó munkák közül mit tartotok a legfontosabbnak megjelölni a jövő ének-zenepedagógusai számára?*

Dr. Dombiné dr. K. E.: - A hallgatóknak nincs napi rálátásuk tanáraik tudományos vagy művészi munkájára. Jőmagam az utóbbi időben nagyjából zenetörténet, zeneirodalom, vagy zenei alapok órát és levelezőknek zongoraórát tartok, ahol igyekszem természetes, feszültségmentes légkört kialakítani. Fontos a közvetlen hangnem, az érthető előadás. Mivel a hallgatóknak kevés ideje van, ezért már az órán szeretném, ha a lényegét megtanulnák. Sokszor visszakerdezek, és megtanítom őket összefüggéseket is felfedezni. Tetszik, hogy ők is mernek kérdezni és ezáltal én is motiváltabb vagyok. Minden évben rendezünk zenei konferenciát, ahol fény derül a legújabb kutatómunkákra. A konferencián nemcsak egymás kutatásaira vagyunk kíváncsiak, hanem a hallgatók figyelmét is ráirányítjuk és ezáltal a ő tudásukat is gazdagítjuk.

<https://www.jgypk.u-szeged.hu/hirek/szte-jgypk-2023-230901/24-nemzetkozi-zenei>

<https://www.flickr.com/photos/jgypk/53252053288/in/album-72177720311871158>

Dr. Pukánszky B.: - A neveléstudomány nagyon sokat tehet az ének-zene szakos művészetközvetítő tanárok és a hangszeres és karvezető zenepedagógusok tartalmas és korszerű képzéséért. Próbál is tenni, nem mindig sikerrel. A tanárképzésben ugyan jelen vannak a pedagógiai-pszichológiai jellegű tartalmak, de ezeket nem mindig könnyű az általánosságok szintjéről a zenepedagógia szükségleteit figyelembe véve áthangszerelni. Nagyon sok múlik a felsőoktatásban pedagógiát oktató kollégák igényességén, tudásán, attitűdjén.

F. P. Zs.: - *Bizonyára vannak erről gyakorlati tapasztalatok is, hallhatnánk ezekről?*

Dr. Pukánszky B.: - Egy ideig vezettem a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság Tanárképzési Bizottságát, melynek dolga az egyetemek tanárszakos szakindítási kérelmeinek az értékelése volt. A MAB szakértői és bizottságai ügyelnek arra, hogy a közismereti, a művészetközvetítő és a művésztanár-képzésben a pedagógiai, pszichológiai és módszertani kurzusok tartalma elméletileg naprakészen korszerű és ugyanakkor hitelesen gyakorlatközeli legyen. Más kérdés, hogy amikor egy képzőhely megkapja az engedélyt az adott szak indítására, akkor már kevésbé transzparens és kontrollált a pedagógusképzés tényleges gyakorlata. Könnyen indul hanyatlásnak ott a színvonal, ahol a felsőoktatási pedagógusképző intézmény (elsősorban finanszírozási okok miatt) a hallgatói létszám csökkenése ellen kénytelen küzdeni, és ezért a minőségelvet zárójelbe téve a "lemorzsolódás elleni harc" hangzatos jelszavát tűzi zászlajára...

A magam részéről fontosnak tartom, hogy a tanárképzést szabályozó dokumentumok, főleg a kurzusleírások alkalmasak legyenek arra, hogy segítségükkel az iskolai nevelő-oktató munka gyakorlati igényeire jól felkészült kollégák kerüljenek ki a pedagógusképző egyetemről és főiskolákról. A doktori képzésben sok zenetanár és ének-zene szakos kolléga vett már részt eddig is, közülük sokat szereztek PhD fokozatot. Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen, a kutató tanárrá képzés keretei között különösen ügyelünk arra, hogy akik az iskolai-pedagógiai gyakorlat közegében élnek, kutatási témáik is leginkább a gyakorlati nevelő és oktató munka vizsgálatára és fejlesztésére irányuljanak. Már több művésztanár és zenepedagógus kolléga PhD értekezését segítettem témavezetőként eddigi

pályafutásom során, és most is vannak zenész témavezetettjeim Egerben. Jó velük dolgozni, mert túlnyomó többségük rendkívül igényes és alapos munkát végez.

Az egri Eszterházy Katolikus Egyetem névadójának domborműve és az épület impozáns homlokzata

Dr. Dombiné dr. K. E.: - Szegeden igen élénk zenei élet is segíti érdeklődő, főiskolai hallgatóink tanulmányi munkáját. A nagy operaműlttel rendelkező Nemzeti Színházban tartott filharmóniai koncertsorozatok, a szegedi Szimfonikus Zenekar rendszeres fellépései, az őszi Kortárszenei Napok programja és a SZTE Bartók Művészeti Karának - most már a felújított Konzervatórium Fricsay-termében jelzett - koncertjei sorához csatlakozik a Liszt Ferenc Társaság Szegedi Tagozatának gyakori zenei estje *dr. Kerek Ferenc Csaba*, Liszt Ferenc-díjas zongoraművész vezetésével. Tanév elején felhívjuk diákjaink figyelmét mindezekre, sőt a következők gazdag kínálatából. töltekezésükpen bőven válogathatnak tanárjelöltjeink:

A Vántus István Társaság Egyesülete *Kiss Ernő* Artisjus-díjas népművelő kezdeményezésére alakult a városban, a zeneszerző halálát követően. Az elnöki tisztséget jelenleg *Hollós Máté* Erkel – és Bartók-Pásztory Ditta-díjas zeneszerző, a titkári feladatokat *Újváriné dr. Illés Mária* Artisjus-díjas zenetörténész látja el. Egykori tanárunk emlékére szervezett Kortárszenei Napokon szívesen közreműködtünk négykezes és kézzongorás művek bemutatásával, *Maczelka Noémi* DLA zongoraművésszel. A Vántus Társaság titkárhelyetteseként szervezem a „Zenepedagógiai délelőtt” és a „Törpék és óriások” c. hangversenysorozatot, ezzel teret adva több mű ősbemutatójának, valamint a hallgatóinknak lehetőséget a kortárszene közelebbi megismerésére.

<https://www.youtube.com/watch?v=3XrWSv1rcw4>

Városi adventi kórusangverseny Szeged 2023.

<https://www.youtube.com/watch?v=RrZ2HYwulhs>

51. Vántus István Kortárszenei Napok

Kortárszenei napok a főiskolán, 2022., a Pro Musica Iskolában, 2022., Fittler Katalinnal, Láng Istvánnal, 2016.

F. P. Zs.: - *A főiskolai szintű gyógypedagógus-képzésben a zenei ismeretek mennyiben kapnak szerepet oktató-nevelő munkátok során?*

Dr. Dombiné dr. K. E.: - A gyógypedagógus hallgatók egy féléven keresztül kapnak zenei alapok tantárgyat, melyet *dr. Varjasi Gyula* kollegámmal tanítunk. A gyógypedagógusok számára írt, *Kaibinger Pál* által összeállított ének-zene tankönyveket ismertetjük meg. Megtanulják, a benne fellelhető dalokat énekelni, furulyázni, elsajátítják az alapvető zeneirodalmi, zenetörténeti ismereteket, bemutatjuk a játéksziget alkalmazásának lehetőségeit, megismerkednek a színes kottairással és videópéldákon keresztül betekintést nyerhetnek az értelmileg akadályozottak zenei képzésének pillanataiba. A terápiás tantárgyakat a Gyógypedagógusképző Tanszéken tanulják.

F. P. Zs.: - *E sok tevékenység közül melyik áll legközelebb a szívetekhez és miért?*

Dr. Dombiné dr. K. E.: - Mindegyik fontos és mindig a soron következő a legkedvesebb, amelyet általában hosszas előkészület előz meg. Szerencsére elég jó az időbeli eloszlásuk. A hallgatók közül néhányan több kórusban is énekelnek. Szeptemberben elkezdődik a Szent Gellért Fesztivál, ennek programja főleg a klasszikus zenére épül. Az októberi Őszi Kulturális Fesztivál igen változatos, művészi előadásokkal jelentkezik. Novemberben, a már említett Vántus István Kortárszenei Napok keretében megismerhetik a mai magyar zenét, decemberben pedig a kóruskoncertek sorban érik egymást. A hallgatóknak szabad választási lehetőségük van, hogy melyik hangversenyen vesznek részt.

F. P. Zs.: - *Zenével kezdtük, és lám, ismét a muzsikánál kötöttünk ki. Kettőtök zenei ízlése azonos-e, milyen szerzők műveit adjátok elő szívesen? A közös próbák során van-e előre megtervezett, közös koncepciótok a megformálásra vonatkozóan?*

Dr. Pukánszky B.: - Általában barokk és romantikus szerzők műveit mutatjuk be nagyközönség előtt. Fél éven át rendszeresen készülünk, szinte heti próbarenddel. Az együtt játék során a művek mondanivalójára figyelünk, és keressük a szerző szándékainak megfelelő legjobb megoldást. Igen nagy elismerést jelent számunkra a koncertjeink iránti érdeklődés, a szakmai gratulációk sora, de a hétköznapi apró örömei mellett a tanítványaink sikerei adnak munkánkról a legjobb igazolást és további lendületet mindkettőnknek.

F. P. Zs.: - *Felsorolhatnánk mindazokat az elismeréseket, kitüntetések, melyeket fáradhatatlan tanári- és tudományos munkátokkal érdemeltetek ki. Idézek az interneten olvasható információkból:*

„Dr. Pukánszky Béla: Miniszteri dicséret, Széchenyi professzori ösztöndíj, Kiss Árpád-díj, Magyar Érdemrend Tisztikeresztje polgári tagozat, 2018-ban.

Dr. Dombi Józsefné dr. Kemény Erzsébet: Artisjus-díj, a SZAB pályázatán kétszer elért I. díj, Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett, Széchenyi professzori ösztöndíj, az MMA Zeneművészeti Tagozatának Elismerő Oklevele 2019-ben”.

Nagy tisztelettel gratulálok Mindkettőtök gazdag életpályájához! A sok-sok társadalmi szerepvállaláshoz, tagsági és vezetői funkcióhoz, a külföldi előadásokhoz, sikeres konferenciákhoz, Szeged zenei nagyságainak életét, munkásságát bemutató könyvekhez, az eddigi összes, neveléstörténeti publikációhoz, melyek középpontjában történelmi-történeti áttekintéssel mindig a gyermek, a jövő nemzedékének sorsa áll, és mind felelősségteljes munkátok, sok-sok ráfordított szabadidőtök gyümölcse!

Ennyi lobogás mellett mi lesz a 2024-es esztendő következő feladata?

Dr. Dombiné dr. K. E.: - Természetesen, helyes időbeosztással mindenre lehet időt szakítani, nagyon fontos a rugalmasság, pillanatok alatt is tudni kell változtatni, Fontosak a családi programok, az unokák igazi kikapcsolódást jelentenek. Januárban a Wesselényi Népfőiskolán tartok előadást Zsombón. Áprilisban, pedig *dr. Mihálka György*az egykori alapító karnagy 100. születésnapjára megemlékezésére kerül sor a Szeghy Endre Pedagógus Nőiakar rendezésében, ahol zongorakísérőként közreműködök.

Dr. Pukánszky B.: - A félévi vizsgaidőszakon túljutva igyekszem mindkét munkahelyemen kijelölni hallgatóim számára a soron következő feladatokat, és folytatni szeretnénk Egerben és Szegeden is a közös fellépéseinket. Köszönjük a lényeglátó kérdéseket, és hogy szólhattunk vállalt küldetésünkről a Parlando nyilvánossága előtt!

F. P. Zs.: - Számomra jelentett megtiszteltetést! Eredményes, örömteli új évet kívánok!

Közös koncertfellépés Egerben, 2023-ban

A Magyar Művészeti Akadémia 2019-es kitüntetettjei és elnöksége